

VIK, REDAKTÖR: MARIANA FILIP • kultur@goteborgsfria.nu • 0700-92 42 06

Liksom i Göteborg är hamnindustrin inte längre central för Liverpool. Trots facklig kamp och mångåriga strejker stod hamnarbetarna till slut utan arbete och hamnen fick istället omdefinieras som en kulturell fond och ett varumärke för staden. För FRIA berättar före detta hamnarbetare om kampen för jobben.

KALLE BRÖLIN • kultur@goteborgsfria.nu

Från central näring till kult

Hamnen är fortfarande central i Liverpool, men nu mer som kulturell kuliss än som näring. Liksom i Göteborg har skeppsvarven lagts ner, och antalet hamnarbetare i Liverpool har efter övergången till containertransporter sjunkit från som mest 25 000 till i dag 400 anställda. Vart tar alla dessa människor vägen? Vad är stadens överlevnadsstrategi? Ett blandat recept med kultur och kommers, utbildning och evenemang, tycks vara svaret det kreativa samhället som New Labour hoppades på. I gamla industrilokaler nere i hamnen inryms den återkommande konstbiennalen, och på kajkanten utanför snurrar ett pariserhjul, mer som varumärke än som åkattraktion. Det skulle kunna vara eventstaden Göteborg likaväl. Biennalen har upplevelse som egentligen tema, och vill beröra hellre än diskutera eller påstå något. En och en halv miljon besökare förväntades besöka 2010 års konstbiennial.

Folk i Liverpool går omkring och surrar som bin, säger Mark Waugh, ordförande i stiftelsen som startade biennalen för 12 år sedan. Stolta över att vad de åstadkommer är lite knasigt udda, och att vi lyckas dra till oss internationell uppmärksamhet. Alla börjar bli exalterade!

DEN KREATIVA staden är alltså receptet som kommer uppifrån. Men hur ser det ut på gräsrotsnivå? Finanskrisen betalas i Storbritannien liksom i övriga Europa av offentliga medel, och mot den regerande koalitionen förslag om en 40-procentig nedskärning av offentliga utgifter går på flera håll i landet demonstrationer. 40 procent är så osannolikt mycket att det är svårt att tro att det kan leda till något annat än en social katastrof, då 800 000 offentliga jobb försvinner. I Liverpool organiseras demonstrationerna av mindre fackföreningar för offentliganställda, pensionsföreningar och oroad föräldrar i Hem och Skola. Olika allianser och former av samverkan uppstår, och några av dessa grupper möts i lokaler ovanpå puben Casa, uppe på Hope Street. På Casa träffar jag Tony Nelson, en av de före detta hamnarbetare som tillsammans driver puben.

– Ja, vad kunde vi egentligen mer än jobba i hamnen? Sköta en pub! Pengarna som kommer in från den finansierar vår Community Advice Service Agency, CASA. Vi tillhandahåller rådgivning och rättshjälp åt strejkande, arbetslösa, pensionärer och socialbidragstagare när de hamnar i konflikt med arbetsgivare eller

myndigheter, och numera stöttar vi också folk som hamnat i lånefälla. Vi har gratis möteslokaler för olika vänsterorganisationer och sociala rörelser, det är därifrån vi nu organiserar demonstrationen. Och vi stöttar en ny internationell fackförening för hamnarbetare, med medlemsorganisationer över hela världen, International Dockworkers Council, IDC.

IDC HAR SIN GRUND i den hamnarbetarstrejk som pågick i Liverpool under åren 1995–1997. Jag träffar Brian Dooley som berättar om strejkens bakgrund och hur den lever vidare i dag. Strejken, som skildrats i bland annat Ken Loachs film *The Flickering Flame*, lade grunden till det arbete som i dag görs på Casa, och efter två internationella sammankomster arrangerade i Liverpool av de strejkande grundades slutligen IDC.

– Den konservativa regeringen förklarade väl i princip krig mot facken på 80-talet, säger Brian.

Vi har satt oss i den bakre lokalen på Casa, där det senare under kvällen, efter förberedelserna för demonstrationståget, ska hållas salsakurs.

– Gruvarbetarna och hamnarbetarna hade de två starkaste organisationerna, och just gruvarbetarna var de man främst ville knäcka, särskilt som de hade orsakat en konservativ regerings fall på 70-talet.

REGERINGEN OCH arbetsgivarna fann på en strategi, Ridley-planen, som gick ut på att först introducera ny antifacklig lagstiftning, vilken förbjöd olika förbund att stötta varandra över skrägränser. Därefter provocerade man fram den ena arbetsplatskonflikten efter den andra, men började med de mindre förbunden och arbetade sig sedan uppåt. På så sätt skulle strejkkassorna gradvis tömmas, innan man slutligen gav sig på gruvarbetarna. Efter att de besegrats var det mer eller mindre slut med fackför-

Demonstration mot nedskärningar. Nästan en miljon offentliga jobb förväntas försvinna i Liverpool. Lösningen ser politiker som en blandning av kultur och kommers, inte helt olik eventstaden Göteborg. FOTO: KALLE BRÖLIN

eningsrörelsen i England. De kom till slut till hamnarbetarna i Liverpool, där 500 män sades upp efter att ha stöttat några av de yngre som skulle tvingas acceptera osäkra arbetsförhållanden.

– Det var en ren provokation, säger Brian Dooley. Vi 500 skulle ersättas av oorganiserade arbetare, utan fackförening.

ARBETSGIVARNA stötte oväntat på motstånd. Hamnen sattes i blockad, och de strejkande vann efterhand alltmer folkligt stöd. Men hamnarbetarna behövde en ny strategi, då de efter den nya lag-

Den kreativa staden är receptet som kommer uppifrån.

stiftningen inte kunde räkna med solidaritetsaktioner från andra engelska fackförbund. Istället sökte de dels hjälp hos lokala sociala rörelser, och dels av fack i andra länder. Brian Dooley var en av dem som reste runt och spred information om strejken.

– Stödet från rörelserna var till exempel genom demonstrationer, berättar han. Och från facken i andra länder var stödet dels ekonomiskt, dels genom aktioner som blockader. Hamnar i andra länder kunde vägra lasta eller lossa skepp som skulle till eller kom från Liverpool, eftersom de visste att dessa fartyg hade hanterats av strejkbrytare. Ett känt exempel är fartyget Neptune Jade, som for från hamn till hamn och överallt vägrades avlastning – från Oakland i Californien till Vancouver i Canada till Yokohama och Kobe i Japan. De andra hamnarna förstod dels att vad som hände i Liverpool skulle komma att drabba också dem framöver. Dessutom förstod de det enkla men grundläggande i att man inte korsar en blockad.

STREJKEN VAR EKONOMISKT svår och psykiskt påfrestande för de strejkande, då den pågick i över två år. Brian berättar att hamnarbetarnas familjer involverade sig på ett sätt som aldrig skett tidigare i Liverpool. Genom föreningen Women On the Wa-

Ett hjul på kajkanten, känns det igen? I likhet med Göteborg har Liverpool fått hitta nya användningsområden för sin hamn. Ett pariserhjul och en konstbiennial i hamnkvarteren förstärker stadens varumärke. FOTO: IRATE

urell kuliss

terfront kunde mödrar, fruar, flickvänner och systrar genomföra egna protestaktioner mot företagsledare och strejkbrytare, och även de reste över hela världen för att skaffa stöd för de strejkande.

- Vi fick en fördjupad kontakt med varandra, och kunde tala om saker som vi aldrig talat om förut. Inte bara inom familjerna, vi blev alla strejkande en stor familj tillsammans, och de olyckor som drabbade en av oss drabbade alla. Några av oss dog under strejken, några blev sjuka av den psykiska påfrestningen. Till slut gjorde vi en överenskommelse med ledningen, som tillfälligt gav oss jobben tillbaka. Efter det valde många att frivilligt gå i pension.

- MEN DET INNEBAR inte ett slut för oss som grupp, och inte för vår identitet som hamnarbetare, fortsätter Brian. Vi gav bort det mesta av strejkkassan till de organisationer som stöttat oss, och för resten köpte vi den här gamla klubben, Casablanca, och öppnade en pub. Genom den kunde vi fortsätta engagera oss i vårt närsamhälle. Det första vi gjorde var att ordna datautbildningar för arbetslösa hamnarbetare. Sen höll vi en skrivarkurs för våra hamnarbetare, och gjorde ett manus tillsammans med Jimmy McGovern och Irvine Welsh, som filmades för tv. När det väl var ordnat, och vår historia var berättad så som vi ville berätta den, bestämde vi oss för att det var dags att engagera sig i alla de som stöttat oss under strejken.

- Du måste förstå att vi som jobbat i hamnen i 20, 30, 40 år, vi var inte rasister, men vi hade inte format några klara uppfattningar om rasism, eller om homosexuella rättigheter. Medan strejken pågick förstod vi att alla dessa människor var involverade i samma kamp, för att få finnas som grupp, för att få bestämma över sina liv, och att vi behövde varandra.

Kanske är det svårt att föreställa sig svenska offentliganställda, via Kommunal, utföra solidaritetsaktioner med kollegor i Storbritannien inför de stundande nedskärningarna av offentliga utgifter där, även om det är en bred europeisk trend. Men hamnarbetarna i IDC, som nu har samlat lokala fack i hamnar på de flesta kontinenter, driver flera aktioner, enligt talesmannen för IDC:s europeiska region, Peter Shaw. Peter är engelsman, men sedan många år bosatt och arbetande i Sverige. Han berättar att IDC organiserar runt 50 000 medlemmar, i hamnar på samtliga kontinenter.

- Vi fungerar främst som rådgivare och kunskapsresurs åt våra medlemsförbund, säger Peter. Men vi har framgångsrikt jobbat mot EU-direktiv om avregleringar av hamnar i Europa. Och just nu är det tre konflikter som är aktuella, där det kan bli fråga om mer direkta aktioner för att stötta facken.

DET TRE KONFLIKTERNA gäller Del Montes agerande i Philadelphia i USA, där de avskedat 200 hamnarbetare och ersatt dem med oorganiserad arbetskraft. Vidare handlar det om Chittagong i Bangladesh där flera stora klädkedjor i väst hämtar produkter och där textilindustrin har kallat in militära styrkor för att bryta upp en strejk. Slutligen gäller det Pireus i Grekland, där hamnen privatiserats och tagits över av kinesiska Cosco, som ersatt fackligt organiserade hamnarbetare med en egen personalstyrka, utan rättigheter, i en kinesisk enklav.

TILLBAKA I GÖTEBORG träffar jag också Bosse Johansson från Hamnarbetarförbundet, och frågar honom om möjligheterna till internationella fackliga aktioner - är detta framtidens strategier för att bemöta det globaliserade kapitalet?

- Det fungerar kanske speciellt för hamnarbetare. Där finns ju naturliga kopplingar, samma last måste hanteras av folk i flera länder. Vad gällde Liverpool fanns det fartyg som de jagade över Atlanten, från hamn till hamn, och vi enades i förbundet om att blockera de fartyg som skulle lastas i Göteborg och sen gå vidare till Liverpool. Och vi har sedan fortsatt samarbeta med dem, det var ju bland annat en jättedemonstration i Strasbourg mot EU:s föreslagna hamndirektiv, om privatiseringar av hamnbolagen. Göteborgs kommun har senare på egen hand genomfört denna privatisering, som vi lyckades stoppa på EU-nivå, det är ju typiskt.

- IDC har stöttat oss i flera konflikter, när Hamnbolagens representanter vägrat förhandla med både oss och Transportarbetarförbundet om försämrade arbetsförhållanden. Då har förbundet i andra länder utövat påtryckningar på bolaget här, och talat om att de har ögonen på sig, och att det finns en internationell beredskap för aktioner. Och det har faktiskt fungerat. ★

ANNONS

KLIMATSOMMAR
16-20 juni i Partille, Göteborg

KLIMATLÄGER

Vi är trötta på sega politiker och företagens gröntvätt. Förändringar genomförs bäst genom människors samlade krafter. Nu samlas vi under fem dagar för att lägga upp strategier, lära av varandra och bygga klimatrörelse. Kom!

www.klimatsommar.se

FALTNOLAGERNA
Jordens Vänner
SÄMRE FÖR HÅLLBARHET
Naturvetenskapliga Sällskapet
KLIMAX
Stadsbiblioteket
EU

ANNONS

SOMMAR BIO

15 juni
ANGEREDS BIO
Blå Stället/Angereids centrum

12.00 MOLLY MONSTER
20kr för barn
vuxen går gratis i sällskap!

13.00 KORTFILMSMARATHON
Vi visar Alla Vårens Kortfilmer från Folkets Bio. 130 min
Se en - Se alla - Som du vill - helt gratis!

FOURTI BIO
EUROPA CINEMAS
Göteborgs Stad

KULTUR

I likhet med Göteborg är Liverpool en hamnstad där hamnen inte längre är den centrala noden i industrin. Mångåriga nedskärningar har lämnat hamnarbetarna utan jobb och hamnen själv har omdefinierats till kulturellt varumärke. FRIA har träffat Liverpoolbor som berättar om kampen för jobben. >> 12-13

DEBATT

Rottfyllning är den svagaste länken i svensk tandvård. Patienter får ofta betala för dyra implantat när tanden istället hade kunnat räddas med en beprövad och prisvärd procedur, skriver politikern Carl Ek och tandläkaren Daniel Rigsjö. >> 2

” Det är Fukuyama-utopin som är död, inte rörelsen för global rättvisa. ” >> 2

GÖTEBORGS FRIA

Lördag 11 juni – fredag 17 juni 2011 • Nr 24 Årgång 7 • Pris: 15 kronor • www.goteborgsfria.nu

TIDNING

FOTO: HENRIK MONTGOMERY/SKANAVIK

En av sinnesbilderna från EU-toppmötet i Göteborg 2001 är när polisen spärrade in demonstranter på Järntorget i flera timmar. America Vera-Zavala, Pia Emanuelsson, Ursula Egidius, Anders Svensson, Pär Plüschke och Karin Dalborg berättar om sina minnen av dagarna.

Tio år efter Göteborg 2001

Dagarna under EU-toppmötet i Göteborg 2001 förändrade många människors liv för alltid. FRIA har pratat med sex personer som var aktiva under dagarna på olika sätt. De berättar om känslan av att tro att man ska dö, posttraumatiskt

stressyndrom och om att sitta isolerad i häkte. Men också om känslan av att kunna förändra världen och om Kvinnoaktivistveckan och Fritt Forum, som lockade tio tusentals men som försvann i medias kravallrapportering.

Rörelseforskaren Magnus Wennerhag vid Göteborgs universitet granskar också vad som hänt med den globala rättviserörelsen sedan 2001 och om junidagarnas betydelse för svensk politik. >> 4-11

NYHETER

Ivan Campos och Pontus Messing från Göteborg Marvells demonstrerar för tillgänglighet.

”Dags att politikerna går från ord till handling”

Sluta utreda och inför en diskrimineringslag mot otilgänglighet. Det kravet ställer Marschen för tillgänglighet som samlade 250-300 personer i lördags. Men David Lega (KD) är skeptisk till att införa en sådan lag. >> 3

Rekordmånga deltog i regnbågsparaden

På Hbtq-festivalens avslutningsdag i söndags deltog 7 000 personer i regnbågsparaden. Några som dock ställde in sitt deltagande, efter påtryckningar från hbtq-aktivister, var Migrationsverket. >> 3

KALENDARIET

Festivalernas tid är här och förutom punk och hårdrock senare i veckan ägnas två dagars festival åt cyklandet ädla konst. >> 14

